

Časopis „NAPREJ“ izhaja
dvakrat mesečno in sicer
4. in 18.

Uredništvo, administracija in
ekspedicija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljatve
na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na
uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna or-
ganizacija.“

Naročnina za celo leto:
v Idriji (brez donašanja na
dom): K 1:92, (z donaša-
njem na dom): K 2:40,
po pošti K 2:50;
v Nemčijo 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Sodrug*i*, delavci, delavke!

Pripravljajte se na proslavo prvega majnika,
edinega delavskega praznika! Počiva naj delo v dokaz
moči proletarjata! Agitirajte, vspodbujajte — prole-
tarjat naj solidarno praznuje Svoj Veliki Dan!

Zadružniški sklad za slučaj potrebe.

Spisal A. pl. Elm (Hamburg).

Naše zadruge naj vzgojevalno vplivajo na delavski razred; mi nočemo z njimi gojiti kramarski duh ter nočemo podpirati hrepenenja po kolikor le mogoče visoki dividendi — mi hočemo gojiti zadružniški duh! Kdor vidi v organizaciji konsuma le eno sredstvo, namreč da se na konec trgovinskega leta razdeli med člane konsumnega društva doseženi čisti dobiček v svoji celoti, ta strašno nizko ceni pomen zadružnega gibanja; — ako je »dividenda«, na koncu leta razdeljiva dividenda, edini namen konsumnega društva, potem se s konsumnimi društvi ne pospešuje nič drugega kot malenkostni egoizem, in potem se ni prav nič čuditi, ako taki »zadružniki« na občnih zborih s svojo gonjo za visoko »dividendo« teptajo v tla najopravičenejše zahteve svojih uslužbencev in ako so nasprotni sleherni daljni povzdigi zadruge iz strahu, da bi ne bila njihova dividenda za pol odstotka prikrajšana. »Dividendna« kuga provzroča čestokrat gnjusne izrastke; zato jo mora vsak zadrugar kar najenergičnejše pobijati.

Razredno zavedne delavce mora taka gonja prav globoko užaliti, in če so v Nemčiji najnaprednejši elementi v delavskem razredu dolgo časa hladno gledali gibanje konsumnih društev, je to razumljivo, četudi ne odpustljivo. Mi socialisti imamo dolžnost svoje delavske brate in sestre vzgojevali za višje naloge ter se bojevati proti kapitalističnim instinktom, kjer se le pokažejo. Zadružno gibanje mora postati sredstvo, s katerim se delavski razred duševno in moralno povzdigne. Z zadružnim gibanjem moramo privajati delavce k solidarnosti, k skupnemu delovanju za interese skupnosti. Kako pa naj se tako dela?

Jaz poznam dosedaj le eno samo konsumno društvo, ki je imelo pogum, da je zavrglo stari sistem konsumnih društev, namreč vsako leto prebitek članom v obliki dividende naravnost izplačati, ter vpeljal

nov, ki gre za tem, da se iz dividende, pripadajoče slednjemu članu napravi članski osebni zadružniški sklad za slučaj potrebe. To konsumno društvo se imenuje »Konsumno, stavbinsko in hranilno društvo »Produkcija« v Hamburgu«. Določbe pravil glede zadružniškega sklada za slučaj potrebe se glase:

Ako je prvi zadružni delež člana (30 mark) popolnoma vplačan, vpisujejo se mu njegove vsakoletne dividende do visokosti 100 mark na osebni sklad za slučaj potrebe, ki ima namen, omogočiti članu v dobah, ko nima potrebnih denarnih sredstev, nakupovati svoje potrebščine proti gotovinskemu plačilu. Kot »slučaji potrebe« veljajo: brezposelnost, bolezenska doba po prenehanju izplačila bolniške podpore, porod, selitev, smrt družinskega člana, za katerega je moral zadružni član skrbeti, ter še posebni slučajji, o katerih odloča predstojništvo, ki določa tudi dolgotrajnost in visokost prispevkov ter daje uslužbencem tozadevne instrukcije. Na zahtevo se mora potrebo dokazati. Prosto je vsakemu članu 100 K prese-gajočo visokost sklada določiti. Sklad se more utvoriti tudi z vplačilom gotovinskega denarja. V božični dobi morejo člani 10% obstoječega sklada v gotovini izplačanega dobiti. Dobo izplačitve določa predstojništvo. Znesek, ki presega po pravilih določeno visokost sklada, se more dvigniti vsak dan. Sklad se obrestuje po oni obrestni meri, kakršna velja za vsak dan izplačilne hranilne vloge. Dokler nima član vložen polni znesek sklada, si ne more nabaviti novih deležev, niti vlagati na račun takih.

Ustanovitelji »Produkcije« — tako se na kratko po Hamburgu pravi temu konsumnemu društvu — so nameravali sprva, vsakoletne prebitke dati skupnemu skladu v svrhu splošnega podpiranja v slučajih brezposelnosti, ali radi nastalih težav so to namero opustili ter proponirali v navedenih določbah določeno o se b n o zavarovanje proti slučajem potrebe.

V prvih letih obstanka društva je šlo z nabiranjem sklada za slučaj potrebe prav

počasi naprej, kar je bilo umljivo, kajti prebitki prvih let so bili majhni in so komaj zadoščali v pokritje in skupljenje deležev v visokosti 30 mark. V prosincu l. 1904. je znašal sklad 57.467 mark, za trgovinsko leto 1903. se mu je pripisalo 46.965 mark, za 1904. je znašala dividenda 60.000 mark — tako, da sedaj znaša svota sklada 170.000 mark, ki sestoji seveda iz posameznih članskih skladov. Ker se pa od leta do leta pripisuje dividenda skladu, bo ta sčasoma dosegel prav veliko svoto. Vzdige iz sklada so bile dozdej jako male in se tudi ne zvišajo še v doglednem času, ako ne pride kaka gospodarska kriza, ki bo seveda povzročila uporabo sklada.

Gospodarska korist te naprave za člane je velikanska. Pri nizkem delavčevem zaslužku je slednjemu nemogoče prihraniti si kaj za čase potrebe. Koliko družin je popolnoma zagazilo v bedo radi brezposelnosti očeta ali pa radi dolgotrajne bolezni, in koliko se jim ni posrečilo izgaziti iz svojega položaja! In če bi ta sklad prav nič drugega ne dosegel kot to, da obvaruje tisoče družin propada v grozno bedo, bi že to pokazalo, kako je ta naprava pomembna za delavsko ljudstvo.

Pride pa dalje v poštev dejstvo, da dolgo trajajoča potreba člana konsumnega društva prisili, da kupuje svoje potrebščine zopet pri kramarju. Vsako konsumno društvo mora imeti princip: prodajati le proti gotovemu plačilu — in kaj preostaja zadružniku, pa naj bo še boljši, kakor iti h kramarju ter pri njem napraviti konto, od katere se skoro nikoli ne osvobodi. Nastala škoda je za oba — za društvo in za člana enako velika. Društvo izgubi konsumenta, član pa mora za slabo blago visoke cene plačevati, in ne sme niti mukniti, ker je bil vendar kramar njegov rešitelj v potrebi in bi ga tudi takoj najnemilostljivejše postavil pred prag, ako bi si dovolil najmanjšo kritiko njegovih cen in blaga. Poznal sem že prav veliko dobrih in poštenih sodrugov, ki se nikdar niso mogli s svojo veliko družino radi pogoste brezposelnosti otresti konte in odvisnosti kramarjeve, dasi so imeli vroče simpatije do zadružnega gibanja in zadružne

ideje. Zadrugarji pa imamo zato dolžnost, napraviti v naših zadrugah uredbe, ki so v pomoč delavskemu ljudstvu. Blaga na kredit, na up dati in dajati ne moremo in tudi ne smemo; s tem, da bi dajali blago na up, spravimo naše zadruge v nevarnost propada. Ako pa ustanovimo sklade za slučaje potrebe, preprečimo pravočasno, da ni treba članom iskati pomoči pri kramarju ter se mu izročiti na milost in nemilost.

Mnogi sodrugi, ki bodo to brali, poreko: Prav — ideja je krasna — ali kaj porečejo naše žene? Zloben pregovor o ženskah pravi: «Dolge lase, kratka pamet». In ni neopravičen, ako se pomisli, kako cvete po velikih mestih tzv. konta, puf itd. in to v veliki meri radi kratkovidnosti žen. Ali — nimajo pa pri tem precej deleža gospodje stvarstva, možje?

Mož obiskuje vedno shode, sliši in poslušaj poučna predavanja — ženo pusti lepo doma, da gospodinja. Odkod pa ji naj potem pride spoznanje o škodljivosti njenega delovanja v vsakdanjem življenju. Poskusite, vi možje, dotakniti se vprašanja o skladu za slučaje potrebe v svojih razgovorih s ženo, razpravljajte z njo temeljito na vse strani o tem — in prepričali se bodele o velikem porazumevanju, kakršno bodele prav pri ženah našli. Izjeme so seveda tudi povsodi!

Žena ima na skladu za slučaj potrebe še veliko več interesa kot mož; grozna skrb, kje najti ob dolgotrajni brezposelnosti moža za otroke kruha in kruha, jo čisto naravno veliko bolj teži kot pa moža — zlasti pa gleda pametna gospodinja z velikimi skrbmi v bodočnost, ako gospod soprog ob časih dobrega zaslužka rad s komaradi malo več posedi po gostilnah kot bi bilo potreba ter doma da le toliko, da se more s težavo gospodinjiti! Napravite, možje, najprvo sklade za slučaj potrebe, in ako hočete zanimanje žen za to napravo vzbuditi, vplačujte ob dobrih gospodarskih časih vsak teden, kolikor vam je mogoče — da, na vas možeh je, da napravite potom razjasnjenja in dejanja svoje žene za najgorečnejše pionirke sklada za slučaj potrebe.

In dalje — žene so že z razmerami samimi privajene večje gospodarstvenosti kot možje, tudi jim ne manjka idealizma; le pokazati se jim mora, kako naj praktično delujejo.

Sklad za slučaje potrebe je sredstvo za pospešitev praktičnega idealizma! Odkod pride to, da premnoga konsumna društva kljub mnogoletnemu obstoju nikoli ne morejo priti h kaki lastni produkciji? Čisto naravno le odtod, ker vsako leto ob zaključku razdele vso dividendo v gotovini ali v blagu članom — ako bi pa imeli sklad za slučaj potrebe, prejmo člani ravnotako tisti znesek kakor pri razdelitvi, le v gotovini ga ne dobe izplačanega. Imajo ga v knjižici na njih račun vknjiženega, obrestuje se jim — in ker pa bridka potreba k sreči ne obiskuje redno vseh ljudi, nabere se sklad sčasoma tako visoko, da se lahko z njim deluje na daljni zgradbi in razširjenju zadruga v interesu članov.

«Produkcija» v Hamburgu obstoji sedaj sedmo leto; ima že lastno veliko pekarno, izdeluje veliko boljši in cenejši kruh kot vsaka druga pekarija v Hamburgu. Peki imajo osemurni delavnik in imajo poštene plače. «Produkcija» ima tudi lastno klavnico. Klobase, šunka, slanina za potrebe članov se prirejajo v lastnih delavnicah — in četudi ta naprava za sedaj, ker je še mlada, ne daje velikega dobička, vendar imajo člani le zagotovilo, da so klobase narejene iz zdravega in dobrega mesa, in lahko jih jedo še z večjim apetitom, ako pomislijo, da so s svojo klavnico pripomogli celi vrsti mesarskih pomočnikov k človekodojstni eksistenci ter jih oprostili suženjskega dela pri privatnih podjetnikih.

«Produkcija» napravlja vse potrebe za prodajalnice v lastni mizarški delavnici. «Produkcija» zida letos zopet 300 stanovanj, ki pomnože že dosedanje veliko število stanovanj. V ta stanovanja se proti najemini, ki odgovarja komaj stavbenim stroškom vsprejemajo le člani. In kdor pride v stanovanje «Produkcije», rešen je vsakoletnega povišanja najemnine. Kako pa to, da je nekaj podobnega bilo v tako kratkem času

mogoče? Konsumno društvo, ki nima zadostnih rezerv, ne more začeti kaj takega! Po zadnjem računskem poročilu «Produkcije» znašajo lastne rezerve 65.000 mark, deleži 320.000 mark ter sklad za slučaje potrebe okrog 170.000 mark; hranilne vloge članov in nečlanov so znašale v početku letošnjega leta nad en milijon mark, tako da dela «Produkcija» s kapitalom, obnašajočem poldrugim milijon mark.

Člani «Produkcije» se rekrutirajo skoro izključno izmed delavcev — delavci, ti nemanj, katerih večina živi le iz rok v usta, so napravili vse te velike kapitale s tem, da so breme svoje groše zaupali svojemu zavodu; denar se jim dobro obrestuje («Produkcija» ima vedno višjo obrestno mero kot vsaka druga hranilnica v Hamburgu), obenem pa imajo zadoščenje, da njihove vloge ne služijo v to, da imajo dividend lačni akcionarji kapitalističnih bank in akcijskih družb vedno večje profite, kar bi seveda bilo, ako bi svoje krajcarje vlagali v druge hranilne institute. Sklad za slučaj potrebe — tudi hranilne vloge in članski deleži niso nič drugega kot rezerve za slučaje najskrajnejše bede — to je fundament, na katerem ponosna stavba tega konsumnega društva počiva.

Kdo je več pripomogel, da se je ta fundament napravil — možje ali žene? Imam visoko spoštovanje pred našimi močmi, ki zavedajoč se cilja praktično delujejo, ali življenske potrebščine kupujejo praviloma le žene, in brez zadružniške zvestobe žen kljub navdušenosti mož . . . bi konsumno društvo ne napredovalo in bi v l. 1904. ne imelo tri milijone mark prometa — torej, glavne pospeševalke zavoda so le žene, in zato se mora najpoprej njo o vrednosti sklada za slučaj potrebe informirati ter ji vse pojasniti.

Sedaj pa hočemo končno pokazati na eno vplivno stran sklada za slučaj potrebe, za katero stran imajo tudi žene potrebno porazumevanje.

Kako družina živi, to je odvisno od višine moževega, očetovega zaslužka. In danes vedo tudi že žene, da ni računati na dobro srce kapitalista; če hočejo delavci imeti večje mezde, morajo si jih priboriti. Pri večjih

bojih, h katerim so delavci vsled velikanskih izprtij prisiljeni, često sredstva strokovnih organizacij že ne zadoščajo več v svrhu izpeljave izsiljenega jim boja. Ako pa imajo delavci v konsumnem društvu skrbno zbran svoj osebni sklad za slučaj potrebe, pride jim ta prav dobro, kajti oprti na svoje rezerve v konsumnem društvu ne gredo takoj brez zmage na delo, marveč nadaljujejo boj še tedne in tedne.

L. 1893. je bila na Angleškem ogromna stavka rudarjev; rudniški podjetniki so sklenili proti rudarjem mogočno zvezo. Po več tednih trdega boja so se popolnoma izčrpale blagajne strokovnih organizacij, in celi svet je čakal vsako uro, vsak dan, kdaj da podležejo štrajkujoči rudarji in se udajo kapitalistom na milost in nemilost. Ali splošno prorokovanega propada stavke kar ni bilo učakati — delavci so se bojevali dalje. S čim se preživljajo pravzaprav te mase, glasilo se je osuplo vprašanje — neprestano teden za tednom vendar z ženo in otroci gladovati ne morejo! Rudarji pa niso stradali — kajti v celem rudarskem distriktu obstajala so konsumna društva, in delavci so, namesto da bi vzdignili vsako leto dividende, le-te puščali v svoji zadrugi kot rezervo za slučaj potrebe, in zdaj so mogli cele tedne jemati blago iz konsumnega društva, ne da bi kaj z gotovinskim denarjem plačali. Boj je trajal že več mesecev. Nekega dne pa je telegraf razširil vest: Angleški rudarji so na celi črti zmagali, kapitalisti so popolnoma ugodili njihovim zahtevam. To velikansko, od nobenega človeka pričakovano zmago je bilo edino pripisati zadrugi; vzgoji delavcev; ako bi ti vsako leto vzdignili svoje dividende iz konsumnih društev ter kupili za nje različne malenkosti, morali bi se v boju podati brezpogojno pod jarem kapitalizma.

Ta primera, ki ni edina v zgodovini angleškega gibanja, nam kaže, kakšnega pomena je zadrugiški sklad za slučaj potrebe. Strokovne in zadrugiške organizacije se morajo medsebojno podpirati in braniti — s praznimi besedami to seveda ni narejeno. Zadrugiški sklad za slučaj potrebe pomeni

praktično delo, pomeni pa še več, nego se more z drugim delovanjem zadrug napraviti, pomeni namreč: krepcanje delavcev v gospodarskem boju proti kapitalizmu.

Žene in možje, delavke in delavci! Brez gospodarskih žrtev iz vaše strani — le s pametno uredbo v konsumnem društvu, z določitvijo (v pravilih) obveznega nabiranja osebnega sklada za slučaj potrebe za vsakega člana morete si zadrugiško organizacijo napraviti za orožje v boju za svoje gospodarske interese, v tem pa še na eni strani pospešujete zadrugiško produkcijo ter pripravljate pribežališče za zadruge, ki jih kapitalisti preganjajo — na drugi strani pa si krepčate svoje lastno stališče proti izkoriščevalcem.

Kako ravnaajo nekatere naše zadruge z dividendo?

Občno konsumno društvo v Idriji je 23. marca 1903 sprejelo «določilo za zbiranje, obrestovanje in izplačevanje posestne obligacije za Podrotejo», v katerem se § 1. glasi tako-le:

Za povračilo hipotečnega posojila na posestvo «Podroteja» se naj zbira, obrestuje in sčasoma izplača glavnica v znesku 48.000 K kot člansko posojilo po načrtu, obseženem po sledečih §§. Vsaki član mora polovično svojo dividendo toliko časa na posestno obligacijo prepisavati, dokler ta ne doseže zneska 60 K. Začetek zbiranja je od prvega polletja l. 1903. — Obligacije, v kolikor so s pet deljive, in že pol leta k dobremu vknjižene, se upnikom po 4½ odstotkov obrestujejo. — V posestni obligaciji zbrani denar je člansko posojilo, katero je od strani rednih in pa tudi izstopivših članov 10 let neodpovedljivo. — Obligacijski sklad je znašal konec leta 1905 — 7961 K 49 v.

Prva idrijska čipkarska zadruga v Idriji ima glede dividend naslednjo določbo v § 52:

Vsaka zadrugiška jamči s trikratnim zneskom deleža. Do dvakratnega zneska vplačanih deležev se pridružujejo vse narasle ob-

resti in dividende iz čistega dobička ter se vpisujejo na poseben račun kot osebni rezervni fond zadrugnice. Kadar naraste posebni račun na dvakratni znesek prvotno vplačanih deležev, prejema zadrugnica obresti in dividendo od čistega dobička.

Tržaške delavske zadruge v Trstu pa govorijo k delavcem o svoji notranji uredbi tako-le:

„Organiziranje konsumentov na moderni podlagi, izvršeno po tržaških delavskih zadrugah, ni našlo pri vas tistega zanimanja, ki ga je pričakovalo od izobraženega delavstva, katero je vajeno boja in je že večkrat dokazalo v istem svojo solidarnost in disciplino.

„Mnogobrojno je število onih, ki ne pripisujejo zadrugnemu gibanju nobene važnosti in ki na podlagi pregrešnih predsodkov svojo sedanjost in bodočo korist zapostavljajo s tem, da stojijo zadrugnemu gibanju sovražni, akoravno bi lahko dan za dnevom iz raznih časopisov posnemali vspehe, ki jih zadrugno gibanje drugih krajev nudi.

Ta brezbrzičnost za organizacijo, ki od vas ni kakršnih žrtev ne zahteva, obratno vam celo nudi že po kratki korenčni dobi visoke dobičke, je popolnoma neopravičena.

S tem, da se branite pristopiti konsumni zadrugi, polnite nadalje žepe privatnemu trgovcu in delate s tem škodo sebi in svoji družini kakor tudi lastnemu sloju.

Tržaške delavske zadruge obstoje komaj dve leti in že imajo tri najlepša skladišča, in sicer na treh najvažnejših krajih mesta; razdelilo pa se je tudi že 2000 K dobička in ustanovilo podporni sklad za dolgo trajajočo bolezen. Gotovo bi se bil tudi že ustanovil sklad za brezposelne člane, ako bi bilo zanimanje za zadruge tako, kot v drugih krajih.

Nek bolan član, ki se je pri delu ponesrečil, je dobil že za 6480 kron blaga iz skladišč kot pod-

pore v bolezni. Razni drugi so dobili več tednov podpore in ravno sedaj dobiva nek član, ki je vse svoje potrebščine v zadrugnih skladiščih kupoval, teden-sko 6 kron podpore.

Vdova nekega člana je dobivala skozi 24 tednov podpore.

Ker ima sklad zadosti sredstev na razpolago, je odbor sklenil, da oddaja podpore za slučaj dolgo trajajoče bolezni že po preteku dveh tednov in za čas dvanajstih, in se eventualno podaljša tudi na 24 tednov.

Vse to vam nudi zadruga že v drugem letu svojega obstanka vključno vsem oviram in malenkostni podpori od strani delavstva ter vključno trgovinski krizi in podraževanju jestvin itd. Koliko drugih izdatnejših podpor bi bili člani že danes lahko deležni, če bi vsi napram zadrugi storili svojo dolžnost!

Ali se vaša čast in osebna korist s tem, da nadaljujete kupovanje vaših potrebščin pri privatnem trgovcu na upanje, strinja? Jeli upravičeno, da zapostavljate za malenkostni kosček mandorlate oziroma čokolade, vse one podpore, ki vam daje zadruga v slučaju, da se nahajate v potrebi.

Ali se Vam ne zdi zopratno delati dolg pri trgovcu, ki vas izkorišča, da, čestokrat slepari, dočim si morete zagotoviti s tem, da kupujete v svojih skladiščih, gori omenjene koristi?

Malenkostni kredit, kateri vam nudi trgovec, je le vrv, s katero vas priveže, da vas tem lažje izkorišča; potrudite se vendar enkrat z gotovim denarjem kupovati v lastni zadrugi in prepričani bodete, da je to v vašo lastno korist, ako posnemate angleške, belgijske, nemške in druge delavce.

Kdor hoče biti zadrugnik delavskih zadrug, je dovolj, da plača samo eno krono, ostali znesek deleža lahko z bodočimi dobički poravnava. Te koristi ste lahko brez posebne požrtvovalnosti deležni; zategadelj bi bilo res nespametno, če bi zamudili priliko, ki se vam nudi.

Vpišite se torej v vašo zadrugo in kupujte vse potrebščine v vaših skladiščih!

Iz idrijskega okraja.

Prvi maj. Sodrugji in sodruginja! Prvi maj se bliža. Vsako leto smo ta dan praznovali kar naj-slovesneje. Tudi letos bo istotako. Izvrševalni odbor je sklenil nastopni program letošnjega majskega praznovanja: 30. aprila zvečer razsvetljava delavskih stanovanj; začetek ob poldevetih zvečer. **Na prvi maj:** jutraj ob petih obhod mesta z godbo. Sestanek pred društvenimi prostori. Vspored obhoda: kolesarji, politični odbor, godba, žensko društvo Veda, podružnica Unije rudarjev z zastavo. — Ob devetih jutraj javen ljudski shod pri Črnem orlu z dnevnim redom: »Položaj delavskega ljudstva in politične stranke v Avstriji.« (Poroča

sodr. Anton Kristan, ravnatelj »Občnega konsumnega društva v Idriji«.) Ob eni uri popolne odhod iz glavnega trga okrog mesta na posestvo Podroteja (last »Občnega kons. društva«). Vspored kakor jutraj. V Podroteji javna ljudska veselica. Vstopnina 20 vin. za osebo; otroci prosti. Zvečer ob 7. uri odhod v mesto. — Ob slabem vremenu se vrši veselica pri Črnem orlu.

Sodrugji in sodruginja! Udeležite se vsi proslave našega delavskega praznika. Naj ne bode delavca in delavke v našem okraju, ki ne bi manifestiral na ta dan kar najdostojnejše za pravice proletarskega ljudstva!

Delavci! Praznujte Svoj Veliki Dan! Prvi Maj je delavski praznik, praznik potlačenih in zatiranih, praznik teptanih, praznik vseh onih, ki si služijo vsakdanji kruh v potu svojega obraza. Na prvi maj se ne dela, na prvi maj se praznuje, na prvi maj proletarec odpočiva! Prvi maj znači manifestacijo dela! Če delavec praznuje, praznuje tovarna, počiva stroj — počiva vse, kar giblje s tem svetom... Delavci, zavedajte se, praznujte, manifestujte...!

Na prvi maj naj ne bo v našem okraju — kakor tudi sploh nikjer na svetu — nobenega proletarca, ki bi delal ter s tem teptal in zaničeval svoj Veliki Dan... Praznujmo in premišljajmo o nalogah proletarjata, o moči naši, o bodočnosti naši! Praznujmo najsvetnejše in najimenojnejše svoj dan vstajenja...

Odbor okrajne organizacije socialnodemokratske stranke naznanja tem potom, da se v imenu stranke in organizacije sme le tedaj govoriti, izjavljati, oziroma sprejemati izjave, ako je to bilo sklenjeno v seji okrajne oziroma lokalne organizacije. Izjave večjega pomena pa imajo veljavo »izjave organizacije«, ako so bile sklenjene na plenarnem shodu. — Odbor okrajne organizacije opozarja obenem s druge, naj se s takozvanimi odpadniki ne družijo, niti ne pohajajo njih zborovanj. Sodi naj se jih po dejanjih in ne po širokoustnih obljubah, ki niso nič drugega kot simptomatični pojavi pred občinskimi volitvami.

V Spodnji Idriji se vrše po Veliki noči občinske volitve. V tretjem razredu so postavljeni za kandidate rudarji: Tomaž Filipič, Franc Hladnik, Jakob Tončič in Martin Tratnik. — O občinskih volitvah ter razmerah v prifarski občini je razpravljal 8. t. m., vršec se javni ljudski shod. Govorili so: nadučitelj spodnje-idrijski, rudar Skvarča in sodr. A. Kristan.

O bratovski skladnici, rudarskih razmerah ter o c. kr. rudniški šoli je razpravljala javni rudarski shod 1. aprila t. l. Govorili so: sodr. A. Kristan, O. Straus, I. Kokalj itd.

Majska številka našega lista izide 30. aprila z datumom prvega maja. Bo prekrasno ilustrovana. Oni, ki niso naročeni na naš list, pa bi morebiti hoteli imeti eden ali več izvodov te številke, naj se takoj obrnejo na upravo »Napreja« ter pošljejo za vsak izvod 8 vin. Posebno sodruge v industrijskih krajih bo gotovo zanimala naša majska številka.

Kolporterji se prosijo, da redno obračunajo z upravištvom; naročnike pa pozivljemo, naj skrbijo, da ne bodo z naročnino zaostajali. Vsem pa: Veseli Prvi Maj!

O rudniški ljudski šoli se govori vse mogoče in nemogoče. »Slovenec« je v tem mojster. Piše in — njegovi ljudje pripovedujejo avtomatično za njim — da so vzrok ministrskemu početju časopisi, ki so kritizovali slabe razmere na tej šoli. Ker je »Napreja« tudi pisal o naravnost škandaloznih razmerah, katere so bile na tej šoli še nedavno, so se katoliški poštenjakoviči spravili na nas. Klerikalec pač ni za resnico, samo da

blati... In zato se sumniči in sumniči — glejte ljudje božji, socialni demokratje so vzrok, da se hoče erar znebiti šole. Vedo sicer, da se že akcija vleče od 1. 1902 ter da je 1. številka »Napreja« izšla šele 4. julija 1903 — ali kaj jim resnica mar. Zlažejo se prav debelo, gredo k spovedi — izpovedo se greha, in zopet so sposobni za nebesa. Duhovnik jih odveže in odvezano imajo. Seveda: zlažejo se zopet in zopet izpovedo... Eno pa moramo še pribiti — ne radi klerikalcev, marveč radi javnosti — kritika mora biti! Sramota bi bila za vsakega poštenega človeka, ako bi videl kje napako, in zatisnil raje obe oči, samo da bi mu ne bilo treba grajati napačno. K. K. Werkvolksschule je bila slaba. Učitelji sami so morali priznati, da je šola res slaba, da je vedno preveč otrok na enega učitelja, da je vse premalo šolskih pripomočkov i. t. d. V časopisih se je grajalo te nedostatke, kar je očitno pomagalo, in šola se je postavila na dokaj boljše stališče. C. kr. erar se je pa hoče iznebiti, pravi, da se mu očitno to in ono. Navaja prav prazne izgovore. C. kr. svetnik Koršič je pa drastično povedal, zakaj je prejšnja leta erar rad vzdrževal to šolo. Dejal je: šola je bila le zato, da je širila nemščino ter nam dala v roke učitelje, da smo jih rabili v političnem oziru pri obč. volitvah i. t. d. Zdaj erarju ni več do tega — zato si želi iznebiti šole. (»Slovenec« dopisnik to ve, ker je Koršič podal to izjavo v obč. seji, ki je obravnavala to zadevo — seveda ga vrednost te izjave prav nič ne moti, da ne bi lagal o »Napreju« in soc. demokratih!)

Vprašanje nastaja tu, ki je zgolj pravnega značaja. Ali nima erar dolžnosti, vzdrževati dobre šole, ko jo je vzdrževal že toliko časa? Če se smatra pravno k. k. Werkvolksschule za čisto privatno šolo — potem ne pomaga nobeno govorjenje: dežela bo morala prevzeti šolo, ozir. na novo ustanoviti in občina seveda bo morala prevzeti stavbo, jo popraviti ter sploh prevzeti nase vse dolžnosti, ki jih nalaga šolski zakon.

Vse govorjenje in pisanje o dobrotah erarja nima pomena. Kompetentni organi pri deželni upravi (deželni odbor in deželni poslanci) ter v obč. odboru našega mesta imajo sedaj dolžnost, zadevo vsestransko preštudirati ter ukreniti vse potrebno. Delavce interesira v prvi vrsti dobra šola, brezplačno učenje ter brezplačni učni pripomočki. Na slabi šoli pa delavec nima interesa; ga tudi ne sme imeti, ker je njegova sveta dolžnost, skrbeti za dobro vzgojo svojih otrok! Poslanci v državnem zboru naj store glede te šole svojo dolžnost — Ferjančič in Sušteršič sta poklicana v prvi vrsti, da intervenirata! Pa o vsem homo še govorili. Hinavščina pa se nam gabi in hinavec sovražimo, pa naj so tudi »božji namestniki«.

Vsak delavec in vsaka delavka mora biti član svoje zadrage ter nakupovati le v zadrugi prodajalnici, kar se prodaja! Svoji k svojim! Delavec k delavcu!

Ivan Praprotnik

ključavničarski mojster

v Idriji št. 337

se lusoja naznanjati slavnemu občinstvu, da je
8. aprila t. l. **otvoril** v stari Trevnovi hiši

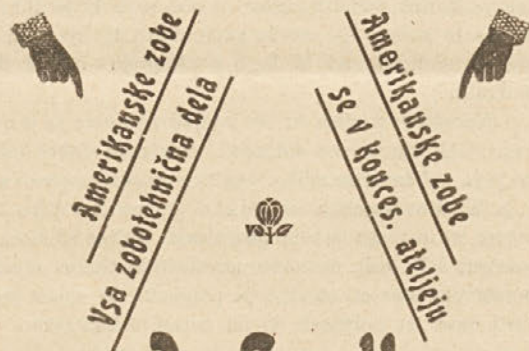
trgovino z železnino

in vsemi železninskimi izdelki. Dobe se tudi
lepi **štedilniki** in sploh vse, kar spada v
ključavničarsko obrt.

Hotel „pri Črnem orlu“ v Idriji.

Zobozdravnik

iz Ljubljane, Špitalske ulice 7

O. Seydl

izvršuje.

Ordinacija od srede aprila naprej vsaki
dan od 8. do 6. ure.

Brivec Ivan Jereb

naznanja, da je od sedaj njegova briv-
nica, ki se nahaja v Šulgajevi hiši poleg
Tončka **odprta ves dan.**

Obenem se priporoča cenj. delavstvu.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Skrb vsake gospo-
dinje je posvečena
družinski blaginji!

**Kathreinerjeva
Kneippova
sladna kava**

Je po Kathreinerjevem načinu svo-
jega proizvodnje okusna, zdravju
v prospeh in poceni, ima torej neprecen-
ljive prednosti za vsako gospodinjstvo!

Poudarjajte pri nakupovanju
izrečno ime Kathreiner in zahte-
vajte le izvirne zavoje z varst-
vene znamko župnik Kneipp.

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno
olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele

2740 notarsko overovljenih pričeval kaže uspehe
pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko:
„Tri jelke“. — Zaloga pri

Daniel Pirc, lekarna v Idriji.

Janez Vidmar

čevljarski mojster
v Demšarjevi hiši

se priporoča cenj. delavcem v izdelovanje
vsake vrste obutev trpežno in po nizki ceni.

Tiskal Iv. Pr. Lampret v Kranju.